

Keby Slováci neboli bití, asi by sa cítili nesvoji

Generácia prikyvujúcich vplávala do nového otroctva – služby pohrobkom bývalého režimu.

*Píše Mária Bátorová (1950),
literárna vedkyňa a spisovateľka*

Selektívny prístup dnešných kultúrnych či akademických „politbýr“ zložených z bývalých nomenklatúrnych kádrov naďalej udržiava moc spočívajúcu na strachu zo straty postavenia, teda na niečom, na čo sme tu boli zvyknutí.

Foto: TASR

Je dnes už klišé hovoriť či písať o tom, že mnohé dnešné elity slovenského biznisu sú pretavenými komunistickými kádrami, ktoré využili možnosti, ktoré im poskytli stranícke kontakty v divokých deväťdesiatych rokoch.

Menej sa však hovorí o tom, že to rovnako platí aj o mnohých „elitách“ v oblastiach kultúry či akademického výskumu. Ich možnosti metamorfózy do vplyvných pozícií v demokracii vyplývajú z charakteru našej spoločnosti.

Mentalita Jozefa Maka

Obyvatelia dnešného Slovenska sa dejinne s príkorím zžili. Generácia za generáciou sa musela vyrovnávať so subordinovaným postavením, ktoré sa týkalo spoločenstva ako celku.

No techniky vyvíjania fyzického a psychického teroru sa zrejme úplne prirodzene premietli do medziľudských vzťahov a do nášho pasívneho prijímania príkorí rôzneho druhu, ako nás v nedávnej eseji o Slovákoch a Čechoch aj na stránkach týchto novín upozornil Edward Lucas.

Kým v občanoch susedných krajín, ktoré boli a sú dlho samostatné sa vypestoval pocit dôstojnosti a sebavedomia, v našej krajine ešte stále spravidla ustupujeme hrubosti a svojvôli, ba keby sme neboli terorizovaní, asi sa budeme cítiť nesvoji, že nás nik „nebije“.

Táto mentalita Jozefa Maka sa tu dodnes drží v mnohých obmenách. Prispieva k tomu nielen spoločensko-politický vývoj, ale v jeho rámci u mnohých aj kresťanské presvedčenie, čiže zle pochopené princípy ako: „ak ťa niekto udrie po jednom líci, nastav mu aj druhé“, „nesúďte, aby ste neboli súdení“, „nerobte druhému, čo nechcete, aby robili vám“ a tak ďalej. Všetky tieto výroky slúžia ako zásterka pre konformných, ako dôvod na ústup, ako podklad nekonečnej tolerancie, bez toho, aby si tieto „dobrí“ ľudia uvedomili, že tolerancia naozaj končí tam, kde začína zlo. Nikdy nebude dosť, toto tu pripomínať.

O otcoch a det'och

Výmena režimov prebehla, no praktiky ostali. Ako je to možné? Selektívny prístup dnešných kultúrnych či akademických „politbýr“ zložených z bývalých nomenklatúrnych kádrov naďalej udržiava moc spočívajúcu na strachu zo straty postavenia, teda na niečom, na čo sme tu boli zvyknutí. Aby sa zrušila inštitucionálna hierarchia rôznych stupňov vnútri vrcholových inštitúcií, dali sa plné kompetencie ich šéfom. Ich svojvôľa sa stupňuje a legislatíva ju všemožne podporuje.

Musíme si uvedomiť, že otcovia vládnuci v bývalom totalitnom režime poslali do tohto „demokratického“ svoje deti, ktoré vyrástli v rodinách, kde sa s osvieteným duchom slobody nepočítalo. Automaticky dostali teplé miesta v inštitúciách, kde boli až do revolúcie 1989 ako chránená zver, čiže odborne retardovali a len si žili. Po revolúcii sa niektorí z nich absurdne vyhlásili za disidentov, pretože „nemohli“ naplno pracovať. Kde sú tie, v disidentských kružných časoch vytvorené diela, ktorých by mali byť plné zásuvky, sa ich nik nespýtal. Namiesto toho znova absurdne zafungovali priateľstvá z detstva a iné praktiky, dostali úžasne lukratívne miesta doma aj v zahraničí, rôzne vyznamenania, ktoré upevnili v očiach „plebsu“ ich postavenie. Za roky našej kvázidemokracie plánovane chytli kľúčové miesta. Vedia o sebe a robia svoje veci veľmi precízne. Nie sami, to by nezvládli a zas až toľko sa im namáhať nechce.

Generácia prikyvujúcich

Techniky z bývalého režimu, keď sa už pred zasadnutím vedelo, kto je na odstrel a vedenie sa potom realizovalo pred svojím publikom na postihnutom jednotlivcovi, fungujú pekne aj dnes. Taký odstrelený mal však v bývalom režime ešte jednu sebazničujúcu, ale predsa len možnosť: transparentnosť! Mohol pred takým tribunálom otvorene a naposledy povedať, čo chcel. No dnes ani to nie je účinné.

Dnešné kultúrne a akademické vedenia často pozostávajú z bezduchých „metiel“, ktoré dobre zametajú s podriadenými, aby si šéf nemusel zamazať ručičky. A hneď „pod“ seba do svojich poradných zborov si dnešní šéfovia zavolali nové, neznáme tváre, profesionálne nič neznamenajúcich a, žiaľ, často absolútne neschopných mladých ľudí, hlupákov a karieristov, ktorí sú len na to, aby legitimizovali ich rozhodnutia, aby si mohli robiť, čo chcú, a presadzovať svoje centrálné riadené inštrukcie. Hlavami prikyvujúcich neschopných ešte ospravedlňujú ostatní typickou slovenskou logikou: „...veď on to musí robiť, inak by vyletel z práce a má rodinu, musí ju živiť...“

Generácia prikyvujúcich, ktorá zažila revolúciu roku 1989 v detstve bez toho, aby vedela, čo je demokracia, bez toho, aby sa nad tým zamyslela, vplávala do nového otroctva – služby pohrobkom bývalého režimu, ctižiadosti a mamone. Akademické a kultúrne pašalíky bývalých režimových kádrov stoja na upachtenosti mladých karieristov so semestrom či dvoma strávenými dochádzaním na niektorú zo západných univerzít, ale bez skutočného intelektuálneho rozmeru a rozhládu.

Táto trápna výmena generácií, kde sú starým technikám manipulácie, mobingu a ostrakizácie vystavení tvoriví ľudia, ktorých vyhlásili za nesprátnikov, príliš ambiciózných a nič neznamenajúcich či druhoradých, hoci na ich práci sa inštitúcie držia nad hladinou, sa udiala plazivo a nenápadne pred našimi očami.

Táto zrada na ideáloch revolúcie, toto ich popretie vykonali synovia a dcéry režimových – totalitných činníkov. Aby sa tu náhodou nezačala ozajstná premena! A my sa tvárime, že táto tragédia je normálna... Dokedy ešte?!

Zdroj : <http://komentare.sme.sk/c/7506485/keby-slovaci-neboli-bit-i-asi-by-sa-citili-nesvoji.html#ixzz3KM3CHMeq>